

اضافه کاری سال ۹۹ | قانون اضافه کاری وزارت کار و نحوه محاسبه آن

همه چیز درباره اضافه کاری و شرایط قانونی دریافت آن

یکی از مهم ترین آیتم های فیش حقوقی اضافه کار است که نحوه محاسبه آن همیشه از دغدغه های کارفرما و کارگران بوده است. در این مقاله شرایط و فرمول محاسبه را بطور کامل توضیح میدهیم.

اضافه کاری چیست؟

طبق قانون به کاری اضافه کار گفته می شود که کاری بیشتر از ساعات کاری و موظف روزانه (که معادل ۴۴ ساعت در هفته و هشت ساعت در روز) انجام شود. اضافه کار دارای مزیت برای کارفرما و کارگر می باشد. کارفرما بهره بیشتری در جهت کارایی کارگاه و جلوگیری از استخدام نیروی جدید برای انجام کار مضاعف را دارد و برای کارگر مزد و مزایای مالی دارد. نکته ای که در اضافه کار می بایست به آن توجه کرد این است که اضافه کار قاعده و روال معمول کار در سازمان نباید باشد. اضافه کار فقط در شرایط محدود و خاصی انجام می شود. این روال نبودن اضافه کار در قانون کار به صراحت مورد تایید قرار گرفته است چرا که اگر بنا بود اضافه کار روال عادی کار شود نیازی نبود کار به سقف معینی محدود شود. البته ما در سازمان های دولتی و غیر دولتی زیادی شاهد هستیم که ساعاتی بطور معمول به عنوان اضافه کار به کارگر تحمیل می گردد تا از جذب نیروی کار جلوگیری به عمل آید و به طبع آن مخارج عیدی، سنوات، حق بیمه، مالیات و ... و البته کارگرانی که با رضایت به این شرایط برای درآمد بیشتر به این کار مشغول هستند.

در کشورهای توسعه یافته اضافه کار فقط در مواقع ضروری است و هیچ گاه به عنوان روال کاری نمی باشد چرا که تبعات آن از مزایای آن بیشتر است. یکی از این تبعات کسر حق بیمه می باشد. البته در ایران نیز طبق قوانین تامین اجتماعی، اضافه کار مشمول کسر حق بیمه است چرا که جز مزایای مستمر تلقی می شود ولی در صندوق بازنشستگی این گونه نیست. در این صورت با توجه به اینکه بیمه باید به موارد مستمر حقوقی تعلق گیرد، بنابراین اضافه کار مشمول کسر حق بیمه نمی شود. بنابراین این دوگانگی و تبعیض بین مشمولین قانون کار و مستخدمین پیمانی برقرار است.

شرایط اضافه کاری چیست؟

همانطور که در بالا به آن اشاره شد در قانون کار ساعات کاری هر سازمان می بایست مطابق با ۴۴ ساعت در هفته و نباید از هشت ساعت در طول روز بیشتر باشد. در صورت کار بیشتر از آن ساعات می بایست اضافه کار محسوب شود که دارای شرایط خاصی می باشد. که در ادامه به شرح این شرایط می پردازیم

- ۱- با توافق کارگر و کارفرما باشد
- ۲- هزینه اضافه کار محاسبه و پرداختی بابت این ساعات اضافه کاری می بایست صورت گیرد.
- ۳- بصورت موقت باشد، بیشتر از ۴ ساعت در روز نباشد مگر در شرایط اضطرار
- ۴- کارگر شب کار نباشد
- ۵- کارگر به کارهای سخت و زیان بار مشغول نباشد
- ۶- کارگر نوجوان نباشد.

طبق تبصره ماده ۵۹ قانون کار، انجام اضافه کار نباید بیشتر از ۴ ساعت در روز باشد مگر در موارد استثنا در غیر اینصورت کارفرما برای کار بیشتر از ۴ ساعت در روز بطور مداوم می بایست نیروی کار جدید استخدام نماید. در صورت رعایت نکردن شرایط فوق در صورت بروز اتفاق برای کارگر، کارفرما باید پاسخگو باشد و باید خسارت پرداخت کند.

اضافه کار در صورتی محاسبه می شود که ساعات کاری کامل شده باشد. در مواردی که ساعات کار اضافه کار بیشتر از حد معمول (منظور ساعات کار معمول در سازمان که می بایست انجام شود) میزان ساعات، اضافه کاری محسوب نمی شود

ساعات کار قانونی سال ۹۹ طبق قانون کار

طبق قانون ۵۱ قانون کار، ساعت کاری هر کارگر نباید از ۸ ساعت بیشتر در شبانه روز باشد و در هفته نیز نباید بیشتر از ۴۴ ساعت باشد. این ساعات کاری برای مشاغل سخت و زیان آور بصورت متفاوت می باشد. در مشغل سخت و زیان آور ساعات کاری نباید از ۶ ساعت در روز تجاوز کند و در هفته باید کمتر از ۳۶ ساعت کار باشد.

- ساعات صرف صبحانه، نهار جز ساعت کار محسوب نمی شود. البته در صورت رویه بودن ساعات نهار و صبحانه جز موارد عادی ساعات کاری، می بایست این روال ادامه پیدا کند.
- در ماه رمضان می بایست مدت زمانی برای ادای فرایض دینی و صرف افطار در نظر گرفته شود که جز ساعات کاری محاسبه میگردد.
- ساعات تعویض لباس و یا استحمام ضروری بر طبق روال جز ساعات کاری می باشد.
- میزان ساعات کاری با توجه به ماه ۳۰ روز، ۳۱ روز و ۲۹ روز و تعطیلات رسمی و روزهای جمعه در هر ماه متفاوت می باشد.

ساعات مشخص شده در هفته این امکان را به کارفرما می دهد تا با توافق کارگر ساعات کار در بعضی از روزها بیشتر از روزهای دیگر باشد ولی در مجموع ساعات کاری هفته نباید تجاوز کند. ساعات کاری بیشتر از ساعات مشخص شده در قانون کار اضافه کار محسوب می شود و کارفرما موظف به پرداخت دستمزد آن می باشد. در سال ۹۹ با توجه به تعطیلات رسمی ساعات کاری بصورت ماهیانه مطابق با جدول ذیل می باشد.

فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند
---------	----------	-------	-----	-------	--------	-----	------	-----	----	------	-------

۱۶۱	۱۸۳	۱۸۳	۱۹۱	۱۶۹	۱۷۶	۱۸۳	۱۸۳	۱۹۸	۱۵۴	۱۹۱	۱۴۷
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

فوق العاده اضافه کاری چیست؟

فوق العاده کار به مبلغی گفته می شود که بیشتر از ساعت کاری عادی بابت کار در ساعات اضافی دریافت می کنید. معمولاً نرخ اضافه کار با ضریب ۱,۴ محاسبه می گردد که به این ۴۰٪ مضاعفی که بابت ساعات اضافه کاری به مبلغ یک ساعت کار اضافه می شود فوق العاده کاری گفته می شود.

تعطیل کاری چیست؟

در قانون کار عبارتی به عنوان تعطیل کاری نداریم ولی طبق عرف تمامی تعطیلات رسمی کشور که کارگران تعطیل هستند. کار در روز تعطیلی رسمی از همان ساعات اول حکم اضافه کار را دارد. یعنی به ازای هر ساعت کار مشمول فوق العاده کاری می شود. در صورت کار در روز تعطیل مزدی متفاوت با روز های دیگر دریافت می کنند. اگر کارگری در روز تعطیل رسمی کار کند. ۴۰٪، مازاد مزد عادی دریافت می کند. به عبارت دیگر ۱۴۰ درصد اضافه دریافت می کند. البته محاسبه جمعه کاری متفاوت از روز کاری تعطیل رسمی می باشد. که در ادامه به توضیح کامل در مورد آن می پردازیم.

ماده ۶۲ قانون کار به طور کامل به جمعه کاری اختصاص داده شده است که جمعه را روز تعطیلی هفتگی برای کارگران عنوان کرده است و در صورت کار در روز جمعه می بایست ۴۰ درصد فوق العاده کاری در نظر گرفته شود. و وفق العاده جمعه کاری نیز به این مبلغ اضافه می گردد.

شبکاری چیست؟

شبکاری یکی از زیر شاخه های اضافه کاری می باشد. ساعات شب بین ساعات ۲۲ تا ۶ صبح شبکاری اتلاق می شود. کارگرانی که در ساعات شب مشغول هستند علاوه بر دستمزد عادی می بایست ۳۵٪ اضافه مزد نیز به آن ها تعلق گیرد. در مقاله نوبتکاری نیز به طور کامل در رابطه با شبکاری و نحوه محاسبه آن توضیح داده شده است. لازم به ذکر است در صورتی که نیروی کار بصورت نوبت کار باشد، شبکاری به آن تعلق نمی گیرد. شبکاری برای کارگرانی می باشد که نوبت کار نیستند و در ساعات شبانه از ساعت ۲۲ تا ۶ صبح مشغول به فعالیت هستند.

جمعه کاری چیست؟

اگر بنا بر سبک و مدل کار، می بایست روز جمعه کار انجام گیرد و امکان تعطیلی در روز جمعه میسر نبود، لازم است یک روز دیگر به عنوان جمعه در هفته تعطیل گردد. با وجود داشتن یک روز تعطیل دیگر به غیر از جمعه، لازم است که کارگر مزدی علاوه بر روز عادی بابت کار در روز جمعه دریافت کند. که این مبلغ اضافی ۴۰٪ اضافه بر مزد روز عادی می باشد که فوق العاده کاری در روز جمعه است. در روز جمعه علاوه بر اضافه کاری، جمعه کاری نیز دریافت می کنند. مزایای جمعه کاری بیشتر از تعطیل کاری می باشد. علاوه بر فوق العاده کاری در این روز فوق العاده جمعه کاری نیز دریافت می کنید.

تفاوت اضافه کاری با فوق العاده کاری چیست؟

همانطور که در بالا به طور کامل فوق العاده کاری را در تعریف کردیم می توان تفاوت آن ها را بدین گونه شرح داد:

اضافه کاری = دستمزد یک ساعت کار + فوق العاده اضافه کاری (که معمولاً برابر ۴۰٪ دستمزد یک ساعت کار عادیست)

اضافه کار اجباری چیست؟

کارگرانی که ۲۴ ساعت کار و ۲۴ ساعت استراحت می کنند نحوه انجام کار آنان اضافه کار اجباریست موضوع ماده ۵۳ قانون کار بوده و به این قبیل کارگران مستند به ماده ۵۸ قانون مرقوم برای هر ساعت کار در شب ۳۵ درصد اضافه بر مزد ساعت کار عادی تعلق می گیرد. ضمناً مزاد بر انجام ۴۴ ساعت کار در هفته آنان اضافه کار اجباری محسوب همانطور که در بالا به ان اشاره شد، طبق تبصره ماده ۵۹ قانون کار، انجام اضافه کار نباید بیشتر از ۴ ساعت در روز باشد مگر در موارد استثنا در غیر اینصورت کارفرما برای کار بیشتر از ۴ ساعت در روز بطور مداوم می بایست نیروی کار جدید استخدام نماید ولی در مواردی هست که طبق روال کار

فرد مجبور به اضافه کار اجباریست. برای مثال در ماموریت های کاری فرد گاهی برای اتمام کار مجبور به اضافه کار اجباریست. در مورد کاری لزوم وجود فرد در رو تعطیلی جمعه می باشد. برای مثال نگهبانان. در این حالت فرد مجبور به جمعه کاری اجباریست و یک روز دیگر به عنوان روز تعطیل در هفته می بایست بجای جمعه تعطیل باشد.

انواع اضافه کاری

انواع اضافه کار را می توان بر حسب نوع انجام ان طبقه بندی کرد

- کارگرانی که الزام به انجام اضافه کار در هر روز دارند
- کارگران نوبت کار
- کارگران شیفتی
- کارگران شبکار
- کارگرانی که در تعطیلات رسمی و یا روز جمعه بنا بر نوع کارشان مجبور به اضافه کار هستند.

فرمول کلی محاسبه اضافه کار و کسر کار

محاسبه اضافه کار بستگی به نرخ ساعت کاری دارد. برای محاسبه اضافه کار ابتدا می بایست نرخ یک ساعت کار را محاسبه کرد و ۴۰ درصد دستمزد هر ساعت کار را به نرخ یک ساعت کار اضافه کرد. به عبارت دیگر محاسبه نرخ اضافه کار برابر است با محاسبه دستمزد یک ساعت کار معمولی ضرب در ۱,۴ که در ذیل می توانید فرمول را به اختصار ببینید.

دستمزد یک ساعت اضافه کار = دستمزد یک ساعت کار روزانه + ۴۰ درصد از دستمزد یک ساعت

یا به عبارتی دیگر:

حقوق یک ساعت اضافه کار = ۱,۴ × (حقوق یک ساعت کار عادی)

نکاتی که در مورد محاسبه اضافه کار باید به آن توجه داشت:

- تاخیر ورود به کارگاه یا تعجیل در خروج به عنوان کسر کار می باشد. در برخی از سازمان ها کسر کار را از اضافه کار کسر می کنند که قابل تهاوتر نمی باشد چرا که اضافه کار ضریب متفاوتی با ساعات کاری عادی دارد.
- سختی کار و یا مزایای سرپرستی در هنگام محاسبه اضافه کار باید لحاظ گردد. این موارد جز مزد حقوق می باشد و در محاسبه اضافه کار باید در نظر گرفته شوند. این در حالی است که مزایایی مانند مسکن، خواربار، کمک عائله مندی، نوبت کاری و شب کاری جز مزایای مستمر نیستند و لذا در محاسبه اضافه کار لاظ نمی شوند.